

Ha koll på regelverken som stödjer ditt barns rätt till uppgradering av ljudprocessorn!

För några år sedan förde föräldrar i Barnplantorna en kamp i Västra Götalandsregionen samt Region Skåne om att deras barn skulle erbjudas uppgradering till nya processorer. Några barn hade haft sina processorer upp till tio år. Barnplantorna samlade namnunderskrifter i en protestlista på sociala medier. Det var verkningsfullt. Dock fortfarande tycks det inte finnas några nationella riktlinjer avseende uppgradering heller. Det beror på var du bor!

Vilka regelverk styr eftervården för CI-användare?

Hur jämlik är den eftervård som CI-användare och särskilt barn får, när det gäller uppgraderingar av ljudprocessorer i Sverige? Vilket regelverk styr vad man som CI-användare eller förälder till CI-användare kan förvänta sig avseende uppgraderingar?

Den enda region som har en offentligt publicerad policy avseende uppgraderingsfrekvens är vad vi vet Region Västmanland, som har policyn att *"Vid behov kan CI-processorer bytas ut var 5:e år för barn och var 7:e år för vuxna"*¹. I övrigt verkar det vara mer godtyckligt när en uppgradering beviljas och på vilka grunder det sker.

Den tekniska utvecklingen accelererar

Konsekvensen är att CI-användare i Sverige alltför ofta hamnar på efterkälken vad det gäller att ha tillgång till den senaste teknologin. Den tekniska utvecklingen kan till exempel betyda att längre batteritid, möjlighet att höra bättre i bullriga miljöer eller att koppla sin ljudprocessor till en mobiltelefon. CI-användare missar därmed möjligheter att optimera hörseln, att uppfatta ljud och tal i olika miljöer samt även att ta

del av viss teknisk utveckling som resten av samhället åtnjuter.

Lagstiftningen banar väg om fler föräldrar känner till den!

Hur ser då lagstiftning och regelverk ut relaterat till det här? I Sverige har personer med funktionsnedsättning flera rättigheter som syftar till att säkerställa tillgången till kontinuerlig medicinsk rehabilitering och den senaste medicinska teknologiska utrustningen.

I **Hälso- och sjukvårdslagen**² står att vården har särskilda skyldigheter i fråga om personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar. Då ska det särskilt övervägas om vården kan ges på ett sätt som bidrar till att den enskilde får möjlighet att delta i samhällslivet och kan leva som andra.

Patientlagen³ deklarerar att patienten har rätt att få information om de hjälpmedel som finns för personer med funktionsnedsättning, vid vilken tidpunkt han eller hon kan förvänta sig att få vård, det förväntade vård- och behandlingsförloppet samt eftervården.

På **"Myndigheten för Delaktighet", MFD:s hemsida**⁴ kan man hitta en hel del information om det här. Där står bland annat om **"Funktionshinderspolitiken"** där det nationella målet är att säkerställa jämlika levnadsvillkor för den som lever med funktionsnedsättning. Det funktionshinderspolitiska målet beslutades 2017 och utgår bland annat från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

För att nå det nationella målet utgår arbetet utifrån fyra inriktningar, som bland annat handlar om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten samt att förebygga och motverka diskriminering.

Politiken ska också särskilt tillvarata barn och ungas situation.

MFD skriver: *"att leva med en funktionsnedsättning i Sverige idag innebär för många*

att förutsättningarna för delaktighet och jämlikhet i levnadsvillkor är väsentligt sämre. Det gäller de allra flesta samhällsområden. Kommuner, regioner och statliga myndigheter, har ett särskilt ansvar och en viktig roll för att förändra och förbättra detta".

FN-konvention trädde i kraft i Sverige 2009

År 2006 antog FN **"Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning"**. Den trädde i kraft 2009 i Sverige⁵. Det innebär att Sverige har åtagit sig att förverkliga den och dess bestämmelser i sin helhet.

Konventionen består av allmänna principer, rättighetsartiklar, allmänna åtaganden och procedurregler. De allmänna principerna genomsyrar hela konventionen. Principerna är bland annat tillgänglighet, icke-diskriminering, jämställdhet, lika möjligheter, deltagande och inkludering i samhället och respekt för den fortlöpande utvecklingen hos barn med funktionsnedsättning.

I Artikel 25, som handlar om hälsa, står att konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa

tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster för personer med funktionsnedsättning med beaktande av jämställdhetsperspektivet, däribland hälsorelaterad rehabilitering. Konventionsstaterna ska särskilt erbjuda sådan hälsoservice som personer med funktionsnedsättning behöver särskilt på grund av deras funktionsnedsättning, inklusive tidig upptäckt och ändamålsenliga insatser och service som är avsedd för att begränsa och förebygga vidare funktionsnedsättning.

I Artikel 7, gällande barn med funktionsnedsättning ska:

1. Konventionsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att barn med funktionsnedsättning fullt åtnjuter alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på samma villkor som andra barn.
2. I alla åtgärder som rör barn med funktionsnedsättning ska barnets bästa komma i främsta rummet.
3. Säkerställa att barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör dem, varvid deras åsikter ska tillmätas betydelse →

→ i förhållande till deras ålder och mognad på samma villkor som för andra barn och erbjudas stöd anpassat till funktionsnedsättning och ålder för att utöva denna rättighet.

Barnkonventionen svensk lag sedan 2020

Utöver ovanstående finns FN:s konvention om barnens rättigheter, den så kallade **Barnkonventionen**⁶. MFD skriver att barnkonventionen, sedan den 1 januari 2020, är svensk lag. Det innebär att alla barn har rätt till och ska ha jämlika möjligheter till utveckling, trygghet och möjlighet att komma till tals. Barnets bästa ska alltid vara vägledande i beslut som rör barn. De påpekar att flera studier dock visar att barn med funktionsnedsättning sällan har jämlika möjligheter att vara delaktiga i praktiken.

För att tydliggöra vad som kan behövas för att säkerställa rättigheterna för barn med funktionsnedsättning finns en särskild artikel, **Artikel 23**. Artikel 23 slår fast att barn med funktionsnedsättning har rätt till stöd och anpassningar som främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnens aktiva deltagande i samhället.

Sammanfattning:

Föräldrar och CI-användare, nedanstående regelverk kan användas som grund för att argumentera för rätten till uppgradering av ljudprocessorer för CI-användare.

Hälso- och sjukvårdslagen (HSL):

- **3 kap. Allmänt 1 §:** Målet med hälso- och sjukvården är att erbjuda vård på lika villkor för hela befolkningen, med respekt för alla människors lika värde. Vården ska ges med prioritet till dem med störst behov.
- **5 kap. 9 §:** Vården har särskilda skyldigheter gentemot personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar, och ska överväga hur vården kan bidra till att dessa personer kan delta i samhällslivet och leva som andra.

Patientlagen:

- **3 kap. 1 §:** Patienten har rätt att få information om de hjälpmedel som finns, när de kan förvänta sig att få vård, och det förväntade vård- och behandlingsförloppet samt eftervården.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

(trädde i kraft 2009 i Sverige):

- **Artikel 25 (Hälsa):** Konventionsstaterna ska säkerställa tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster för personer med funktionsnedsättning, inklusive hälsorelaterad rehabilitering och tidig upptäckt av behov.
- **Artikel 7 (Barn med funktionsnedsättning):** Säkerställer att barn med funktionsnedsättning fullt ut åtnjuter alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på samma villkor som andra barn.

Barnkonventionen:

- Sedan 1 januari 2020 är **Barnkonventionen** svensk lag, vilket innebär att alla barn har rätt till jämlika möjligheter till utveckling, trygghet och att komma till tals. Barnets bästa ska alltid vara vägledande i beslut som rör barn.

Föräldrar, ni är viktiga språkrör för era barn! Det kan inte nog påpekas. Håll reda på vad ditt barn har för typ av processorer och huruvida nya processorer finns tillgängliga. Här är det bäst att kontakta leverantörerna direkt eller följ information på deras webbsidor. ●

Barnplantorna

Referenser:

- ¹ Kommunikation och information, Region Västmanland [regionvastmanland.se/vardgivare/behandlingsstod/hjalpmedel/hjalpmedelshandboken/horsel/kommunikation-och-information/]
- ² 5 kap. §9, Hälso- och sjukvårdslag (2017:30), Sveriges riksdag [riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso-och-sjukvardslag-201730_sfs-2017-30/]
- ³ 3 kap. §1 Patientlag (2014:821), Sveriges riksdag [riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientlag-2014821_sfs-2014-821/]
- ⁴ Myndigheten för delaktighet, MFD, startsidan [mfd.se]
- ⁵ Regeringen.se: Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. [[konvention-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning-och-fakultativt-protokoll-till-konventionen-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning.pdf](#)]
- ⁶ Barnkonventionen, UNICEF Sverige [unicef.se/barnkonventionen]